

ÚSTREDNÝ KONTROLNÝ
A SKÚŠOBNÝ ÚSTAV
POĽNOHOSPODÁRSKY
V BRATISLAVE

Integrovaná ochrana proti škodlivým organizmom (IPM) v SR

- význam a legislatíva, súčasnosť a smerovanie

Ing. Alena Škuciová, ÚKSÚP OKOR Topoľčany

Agroinštitút Nitra, 19. 11. 2019

Všeobecné právne predpisy týkajúce sa IPM

Právny základ na vyžadovanie dodržiavania princípov IPM

Smernica pre trvalo udržateľné používanie pesticídov 2009/128/ES - SUD, čl. 14(4) vo vzťahu k NAP, čl. 1 a recitál 19

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009 o uvádzaní prípravkov na ochranu rastlín na trh - čl. 55

Zákon 405 /2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov

§ 36 Národný akčný plán (NAP)

§ 40 Splnomocňovacie ustanovenie

Všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo, ustanoví podrobnosti o

- d) integrovanej ochrane proti škodlivým organizmom a o jej uplatňovaní,

§ 43 Spoločné a prechodné ustanovenia

- (6) Ministerstvo zašle Komisii správu o určení podmienok IPM do 30. júna 2013. Profesionálny používateľ je povinný uplatňovať ustanovenia integrovanej ochrany proti škodlivým organizmom od 1. januára 2014.

Zákon 405 /2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti

§3 Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) je orgánom rastlinolekárskej starostlivosti, ktorý

c) vypracúva koncepciu, koordinuje tvorbu a schvaľuje národný akčný plán v oblasti prípravkov na ochranu rastlín,

NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA DOSIAHNUTIE UDRŽATEĽNÉHO POUŽÍVANIA PESTICÍDOV z novembra 2012 (NAP)

Kapitola 4.9 Integrovaná ochrana proti škodlivým organizmom

(v súčasnosti prebieha revízia NAP)

Vyhláška MPRV SR 487/2011 o integrovanej ochrane proti škodlivým organizmom a o jej uplatňovaní

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky podľa § 40 písm. d) zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov ustanovuje:

§1

Integrovaná ochrana proti škodlivým organizmom zahŕňa

- a) opatrenia na prevenciu alebo potláčanie škodlivých organizmov podľa § 2 písm. f), ktorými sú:
1. dodržiavanie osevného postupu s plodinami s rozdielnymi agrotechnickými požiadavkami,
  2. používanie primeraných agrotechnických opatrení, najmä orba, podmietka, termín a hustota sejby alebo podsev,
  3. používanie rezistentných alebo tolerantných odrôd, štandardného alebo certifikovaného osiva alebo množiteľského materiálu,

4. používanie vyvážených postupov hnojenia, vápnenia a zavlažovania, prípadne odvodňovania,
5. prevencia šírenia škodlivých organizmov prostredníctvom hygienických opatrení, napríklad pravidelným čistením strojov a zariadení,
6. ochrana a podpora dôležitých užitočných organizmov najmä primeranými opatreniami na ochranu rastlín alebo využívaním ekologickej infraštruktúry na miestach výroby a mimo nich,

b) monitorovanie škodlivých organizmov dostupnými primeranými metódami a nástrojmi, ktoré zahŕňajú pozorovania v teréne, vedecky podložené varovania, predpovede a prípadne systémy včasného diagnostikovania vrátane využívania poradenstva od odborne spôsobilých poradcov,

c) zabezpečenie odbornej informovanosti na základe výsledkov monitorovania škodlivých organizmov, ktoré prispievajú k tomu, aby sa používateľ rozhodol, či uplatní opatrenia na ochranu rastlín, kedy a v akom rozsahu ich uplatní, pričom sa zohľadnia prahové hodnoty hospodárskej škodlivosti určené pre daný región, špecifické oblasti, plodiny a konkrétne klimatické podmienky.

§2

Pri používaní prípravkov na ochranu rastlín v systéme integrovanej ochrany proti škodlivým organizmom sa kladie dôraz na

- a) uprednostňovanie trvalo udržateľných biologických, fyzikálnych a iných nechemických metód namiesto chemických metód, ak poskytujú uspokojivú ochranu pred škodlivými organizmami,
- b) uprednostňovanie takých prípravkov na ochranu rastlín, ktoré sú čo najviac špecifické pre cieľový druh a majú čo najmenej vedľajších účinkov na ľudské zdravie, necieľové organizmy a životné prostredie
- c) používanie prípravkov na ochranu rastlín a iných foriem zásahov tak, aby sa nezvyšovalo riziko vytvorenia rezistencie populácií škodlivých organizmov s tým, aby riziko pre vegetáciu bolo prijateľné, a to znížením dávok, znížením frekvencie aplikácie prípravkov na ochranu rastlín alebo čiastočnou aplikáciou prípravkov na ochranu rastlín,

d) využitie dostupnej protirezistentnej stratégie, aby sa zachovala účinnosť prípravkov na ochranu rastlín, ak je známe riziko rezistencie voči opatreniu na ochranu rastlín a ak si množstvo škodlivých organizmov vyžaduje opakovanú aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín na plodiny; protirezistentné stratégie zahŕňajú používanie viacerých prípravkov na ochranu rastlín s rozličnými spôsobmi účinku.

§3

Touto vyhláškou sa preberajú právne záväzné akty Európskej únie uvedené v prílohe.

§4

Táto vyhláška nadobúda účinnosť 1. januára 2012.

Integrovaná ochrana proti škodcom (IPM)

Podľa Smernice 2009/128/ES

„integrovaná ochrana proti škodcom je starostlivé zváženie všetkých dostupných metód ochrany rastlín a následné zavedenie vhodných opatrení, ktoré zabránia rozvoju populácií škodlivých organizmov a udržiavajú používanie prípravkov na ochranu rastlín a iných foriem zásahu na úrovniach, ktoré sú odôvodnené z ekonomického a environmentálneho hľadiska a znižujú alebo minimalizujú riziko pre ľudské zdravie a životné prostredie“.

Smernica 2009/128/ES vyžaduje, aby všeobecné zásady integrovanej ochrany proti škodlivým organizmom IPM (príloha III smernice) boli uplatňované všetkými profesionálnymi užívateľmi najneskôr do 1. januára 2014. Voči profesionálnym poľnohospodárom je požiadavka, aby používali metódy ochrany rastlín, ktoré predstavujú najmenšie riziko pre ľudské zdravie a životné prostredie. Integrovaná ochrana je založená na štyroch viacúrovňových prístupoch: prevencia, monitorovanie a identifikácia (pozorovanie), stanovenie stupňa ohrozenia a skutočné regulovanie pomocou vhodnej metódy. Integrovaná ochrana je vlastne rozhodovací proces vo vzťahu k ochrane proti škodlivým organizmom. Tento proces by mal brať do úvahy alebo sa zameriavať na nasledujúce kľúčové oblasti:

- 1) Výber a kombinácia kompatibilných metód ochrany rastlín.
- 2) Výber kontrolných opatrení, ktorý by mal vychádzať alebo by mal byť založený na: využití kvalifikovaných poradcov, pozorovaniach priamo v teréne, využití prognostických metód alebo signalizácie, využití prahových hodnôt škodlivých organizmov a pod.

3) Integrovaná ochrana berie do úvahy výhody plynúce z využívania určitého vybraného sortimentu prípravkov na ochranu rastlín s ohľadom na poľnohospodárov, spoločnosť a životné prostredie. Určitá účelná regulácia rozsahu a množstva (regulácia opakovaného použitia prípravkov) používaných prípravkov je v tomto ohľade nesporne aj ekonomickou výhodou, rovnako však v integrovanej ochrane sú výhody, ktoré nie sú ľahko merateľné vo finančnom vyjadrení, ako napr. znížené zaťaženie životného prostredia prípravkami na ochranu rastlín, zlepšenie pracovných podmienok, zvýšená kvalita konečného produktu v dôsledku zníženej zaťaženosti prípravkami na ochranu rastlín a pod.. V konečnom dôsledku realizačná cena takto vyrobených produktov môže byť výhodná, nakoľko produkty vyrobené v systémoch integrovanej ochrany alebo integrovanej produkcie sú zákazníkmi viac cenené.

4) Systém integrovanej ochrany ochraňuje konkrétne porasty s ohľadom na biotické spoločenstvo v danej lokalite, zameranie je tu na jednotlivé druhy škodlivých organizmov, pričom sa chránia užitočné organizmy a umožňuje sa tak prirodzený biologický boj proti škodlivým organizmom.

Integrovaná produkcia

Integrovanú produkciu (IP) možno definovať ako metodiku ochrany rastlín, pri ktorej sa využívajú všetky hospodársky, ekologicky a toxikologicky zastupiteľné metódy s cieľom udržať škodlivé organizmy pod prahom hospodárskych škôd. IP sa riadi prísnejšími pravidlami ako sú pravidlá IPM vyžadované v konvenčnej výrobe. Požiadavky na IP však nedosahujú štandard ekologického poľnohospodárstva.

IP nie je v Slovenskej republike novým spôsobom pestovania.. Združenie IPROVIN (Integrovaná produkcia hrozna a vína) zaviedlo jej používanie pre svojich členov – vinohradníkov ešte v roku 2000 bez nároku na doplnkové dotácie od štátu. Po jej začlenení do Agroenvironmentálnych opatrení Programu rozvoja vidieka pre roky 2007 - 2013 sa dotovaný systém integrovanej produkcie rozšíril aj na ovocie a zeleninu. Tým narástli výmery integrovane pestovaných plodín a aj plodinová škála. Založené boli pestovateľské zväzy: Zväz integrovanej produkcie ovocia a Zväz integrovanej produkcie zeleniny uplatňujúce princípy integrovanej ochrany proti škodlivým organizmom.

Výber prípravkov na ochranu rastlín do systému IP

Súčasťou požiadaviek IP je **zoznam prípravkov na ochranu rastlín, povolených v IP**. Vo svete existuje viacero nepovinných, ale vedecky podložených schém a podmienok tvorby týchto zoznamov. V Európe sú najrozšírenejšie a najznámejšie 3 systémy, a to hlavne IOBC (International Organisation for Biological and Integrated Control), ktorého princípy sú u nás používané v doterajšej aplikácii integrovanej produkcie v rámci PRV.

IOBC bola založená v roku 1956, v roku 1978 boli vytvorené prvé jednoduché pravidlá a v roku 1992 po prvýkrát bol zverejnený koncepčný rámec integrovanej produkcie tak, ako sa vyvinul v priebehu predošlých dvoch desaťročí za účelom jedného z možných riešení udržateľnej poľnohospodárskej výroby.

Ďakujem za pozornosť